

DIAGNOSTIK YONDASHUV ASOSIDA TA'LIM JARAYONINI UZLUKSIZ RIVOJLANTIRISHNING INNOVATSION MODELI

Umurzakova Surayyo Abduqodirovna

suray.alimova@mail.com

O'zbekiston respublikasi oliy ta'lim, fan va innovatsiyalar vazirligi

<https://doi.org/10.5281/zenodo.18753556>

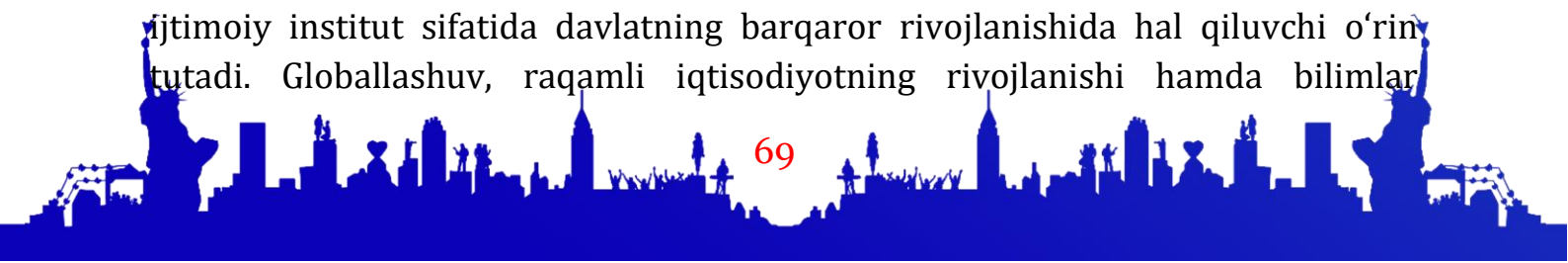
Annotatsiya. Mazkur tezisdagi diagnostik yondashuv asosida ta'lim jarayonini uzluksiz rivojlantirishning innovatsion modeli nazariy va amaliy jihatdan yoritiladi. Pedagogik diagnostika o'quvchilarning bilim darajasi, kompetensiyalari, individual xususiyatlari hamda o'zlashtirish dinamikasini aniqlashda muhim vosita sifatida ko'rib chiqiladi. Ta'lim jarayonini doimiy monitoring qilish, natijalarni tahlil etish va shu asosda pedagogik faoliyatni moslashtirish orqali ta'lim sifatini oshirish imkoniyatlari asoslab beriladi. Shuningdek, raqamli texnologiyalar, formatif baholash va individual yondashuvning ta'lim samaradorligiga ta'siri tahlil qilinadi. Tadqiqot natijalari diagnostika asosidagi innovatsion model ta'limni shaxsga yo'naltirilgan, moslashuvchan va natijaga qaratilgan tizim sifatida tashkil etishda muhim omil ekanligini ko'rsatadi.

Kalit so'zlar: diagnostika, ta'lim jarayoni, innovatsion model, uzluksiz rivojlantirish, ta'lim sifati, monitoring, formatif baholash, kompetensiya, individual yondashuv, pedagogik texnologiyalar

Abstract. This thesis examines the innovative model for the continuous development of the educational process based on a diagnostic approach from theoretical and practical perspectives. Pedagogical diagnostics is considered as an essential tool for assessing students' knowledge levels, competencies, individual characteristics, and learning dynamics. The possibilities of improving education quality through continuous monitoring, analysis of results, and adaptation of teaching practices are substantiated. The impact of digital technologies, formative assessment, and individualized instruction on learning effectiveness is also analyzed. The findings indicate that the diagnostic-based innovative model plays a significant role in organizing learner-centered, adaptive, and outcome-oriented education.

Keywords: diagnostics, educational process, innovative model, continuous development, education quality, monitoring, formative assessment, competencies, individual approach, pedagogical technologies.

Zamonaviy jamiyatda ta'lim tizimi inson kapitalini shakllantiruvchi asosiy ijtimoiy institut sifatida davlatning barqaror rivojlanishida hal qiluvchi o'rin tutadi. Globallashuv, raqamli iqtisodiyotning rivojlanishi hamda bilimlar

jamiyatining shakllanishi ta'limdan yuqori darajadagi moslashuvchanlik, samaradorlik va raqobatbardoshlikni talab etmoqda. Shu sababli ta'lim jarayonini doimiy ravishda takomillashtirish, uning natijadorligini oshirish va shaxsga yo'naltirilgan yondashuvni ta'minlash zamonaviy pedagogikaning ustuvor vazifalaridan biri hisoblanadi. Bu jarayonda diagnostik yondashuv alohida ahamiyat kasb etadi, chunki u ta'lim jarayonining holatini aniq ma'lumotlar asosida baholash, muammoli jihatlarni aniqlash va samarali pedagogik qarorlar qabul qilish imkonini beradi.

Pedagogik diagnostika o'quvchilarning bilim darajasi, ko'nikma va malakalari, kompetensiyalari, psixologik xususiyatlari hamda o'zlashtirish dinamikasini kompleks o'rganishga qaratilgan ilmiy-amaliy faoliyatdir. Diagnostika natijalari o'quv jarayonining real holatini aks ettiradi va ta'limni boshqarishda ishonchli axborot manbai bo'lib xizmat qiladi. An'anaviy ta'lim tizimida baholash ko'pincha yakuniy natijani aniqlash bilan cheklanadi, bu esa o'quv jarayonidagi muammolarni o'z vaqtida aniqlash imkonini bermaydi. Diagnostik yondashuv esa o'quv jarayonining barcha bosqichlarini qamrab oladi, natijada ta'limni uzluksiz takomillashtirish uchun zarur bo'lgan tahliliy ma'lumotlar shakllanadi.

Diagnostika asosida ta'lim jarayonini takomillashtirish modeli siklik xarakterga ega bo'lib, dastlabki diagnostika, joriy monitoring, natijalarni tahlil qilish, tuzatish choralari va qayta diagnostika bosqichlarini o'z ichiga oladi. Ushbu sikl muntazam takrorlanib borishi ta'lim sifati barqaror o'sishini ta'minlaydi. Ayniqsa, o'quvchilarning individual xususiyatlarini hisobga olgan holda tashkil etilgan differensial ta'lim modeli har bir o'quvchining rivojlanish trayektoriyasini optimallashtirish imkonini beradi. Bu esa ta'limning shaxsga yo'naltirilgan paradigmasiga to'liq mos keladi.

Zamonaviy ta'lim tizimida xalqaro baholash dasturlari natijalari ham diagnostik yondashuvning dolzarbligini tasdiqlaydi. PISA, TIMSS va PIRLS kabi tadqiqotlar o'quvchilarning funksional savodxonligi, mantiqiy fikrlashi va amaliy ko'nikmalarini baholash orqali ta'lim tizimining real samaradorligini aniqlashga xizmat qiladi. Ushbu tadqiqotlar natijalarini tahlil qilish ko'plab davlatlarda ta'lim siyosatini qayta ko'rib chiqish va innovatsion yondashuvlarni joriy etishga turtki bo'lmoqda. Diagnostika asosidagi model aynan shunday xalqaro standartlarga mos ravishda ta'lim sifatini oshirish imkonini beradi.

Raqamli texnologiyalarning jadal rivojlanishi pedagogik diagnostika imkoniyatlarini sezilarli darajada kengaytirdi. Elektron ta'lim platformalari, onlayn test tizimlari, sun'iy intellekt elementlari hamda katta ma'lumotlarni tahlil

qilish texnologiyalari o'quvchilarning natijalarini real vaqt rejimida kuzatish imkonini bermoqda. Bu esa ta'lim jarayonini operativ boshqarish, individual tavsiyalar ishlab chiqish va muammolarni tezkor bartaraf etish imkonini yaratadi. Raqamli diagnostika vositalari o'qituvchining ishini yengillashtirib, pedagogik faoliyatni ilmiy asosda tashkil etishga yordam beradi.

Diagnostika asosidagi innovatsion model o'qituvchining rolini ham o'zgartiradi. Pedagog faqat bilim beruvchi emas, balki o'quv jarayonining tashkilotchisi, tahlilchisi va boshqaruvchisi sifatida faoliyat yuritadi. U o'quvchilarning rivojlanish dinamikasini tahlil qiladi, mos metodlarni tanlaydi va individual yondashuvni amalga oshiradi. Bu esa pedagogik mahoratni yangi bosqichga olib chiqadi hamda kasbiy refleksiya va o'zini rivojlantirishga undaydi.

Ta'lim jarayonini diagnostika asosida boshqarish o'quvchilarning motivatsiyasiga ham ijobiy ta'sir ko'rsatadi. O'quvchi o'z natijalarini doimiy ravishda kuzatib boradi, o'z rivojlanishidagi ijobiy o'zgarishlarni ko'radi va ta'lim jarayonida faol ishtirok etadi. Bu esa ichki motivatsiyaning kuchayishiga, mustaqil ta'lim ko'nikmalarining shakllanishiga va mas'uliyat hissining ortishiga olib keladi. Natijada ta'lim jarayoni passiv o'zlashtirishdan faol o'rganish modeliga o'tadi.

Diagnostika asosida uzluksiz takomillashtirish modeli ta'lim muassasasini boshqarish darajasida ham muhim ahamiyatga ega. Ta'lim muassasasi rahbariyati o'quv natijalari tahlili asosida strategik qarorlar qabul qiladi, resurslarni samarali taqsimlaydi va muammoli yo'nalishlarga e'tibor qaratadi. Bu esa ta'lim muassasasining umumiy samaradorligini oshiradi hamda sifatni boshqarishning zamonaviy modelini shakllantiradi.

Diagnostik yondashuv asosida ta'lim jarayonini uzluksiz rivojlantirishning innovatsion modeli zamonaviy ta'lim tizimini sifat jihatidan yangi bosqichga olib chiqish imkonini beradi. Ushbu model ta'limni ilmiy asoslangan, moslashuvchan, shaxsga yo'naltirilgan va natijaga qaratilgan tizim sifatida tashkil etishga xizmat qiladi. Bunday yondashuvni keng joriy etish raqobatbardosh, mustaqil fikrlaydigan va zamonaviy kompetensiyalarga ega bo'lgan kadrlarni tayyorlashga zamin yaratadi hamda jamiyatning intellektual salohiyatini oshirishda muhim omil bo'lib xizmat qiladi.

Adabiyotlar ro'yxati:

1. O'zbekiston Respublikasining "Ta'lim to'g'risida"gi Qonuni. — Toshkent, 2020 yil 23 sentyabr.
2. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2019 yil 29 apreldagi PF-5712-son Farmoni. O'zbekiston Respublikasi xalq ta'limi tizimini 2030 yilgacha rivojlantirish konsepsiyasi. — Toshkent.

3. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2022 yil 11 maydagi PF-134-son Farmoni. 2022–2026 yillarda xalq ta'limini rivojlantirish strategiyasi to'g'risida. — Toshkent.
4. O'zbekiston Respublikasi Maktabgacha va maktab ta'limi vazirligi. Ta'lim sifati monitoringi bo'yicha milliy hisobot. — Toshkent, 2024.
5. OECD. PISA 2022 Results (Volume I): The State of Learning and Equity in Education. — Paris: OECD Publishing, 2023.
6. UNESCO. Global Education Monitoring Report 2023: Technology in Education. — Paris: UNESCO Publishing, 2023.
7. Bloom B. S. Taxonomy of Educational Objectives: The Classification of Educational Goals. — New York: Longman, 1956.
8. Black P., Wilian D. Assessment and Classroom Learning. — Assessment in Education: Principles, Policy & Practice, 1998.

